

Sosialdemokratisk utenrikspolitikk i en verden der konfliktnivået og polariseringen øker

De siste årene har vi sett en urovekkende trend med økt polarisering innad og mellom land, mer nasjonalisme og proteksjonisme, svekket demokrati og beskyttelse av kvinneverettigheter og minoriteter i en rekke land.

COVID-19-pandemien forsterket mange av disse trekkene. Mange land, også vestlige, valgte innledningsvis å prioritere egne kortsiktige nasjonale interesser. Etter hvert har vi sett mer positive tegn. Gjennom internasjonalt samarbeid lyktes vi å utvikle effektive vaksiner mot pandemien på historisk kort tid. COVID-19- krisen har vist oss betydningen av politisk lederskap, vist styrken i velorganiserte land med høy tillit og sterke institusjoner, og minnet oss om at vi ikke er sterkere enn det svakeste ledd.

Stormaktsrivalisering og multilateralt samarbeid

Under president Donald Trump trakk USA seg ut av en rekke multilaterale samarbeidsorganer og internasjonale avtaler som Paris-avtalen, Iran-avtalen, Verdens Helseorganisasjon (WHO) og UNESCO, samt USAs rolle som nøkkelland i globalt samarbeid og for samarbeid med sine allierte. Parallelt med dette har Kinas makt og påvirkningskraft økt både regionalt og globalt. Den nye amerikanske administrasjonen, ledet av president Joe Biden gjør nå kraftige grep for å vise at USA er tilbake, og at USA igjen ser det som en viktig rolle å forsvare den liberale verdensorden, sammen med allierte. Mye tyder på at stormaktsrivaliseringen mellom USA og Kina vil tilta, og at forholdet til Russland vil forbli anstrengt. For et lite land som Norge, med vår åpne økonomi, er det avgjørende å

oppretholde et sterkest mulig internasjonalt regelverk med håndhevingsmekanismer tilpasset vår tids utfordringer, samtidig som vi aktivt bør støtte opp om arbeidet for demokrati, menneskerettigheter og folkeretten. Å balansere disse hensynene vil være en særlig viktig oppgave for en framtidsrettet sosialdemokratisk utenrikspolitikk. Stortinget har i nyere tid blitt utsatt for alvorlige cyberangrep. Dette er et angrep på demokratiet. Som nasjon kan vi sikre oss så godt vi vil, men det er ofte menneskelig svikt som gir hackere innpass til å hente ut verdifull informasjon. Det tradisjonelle forsvarsverket er ikke lenger tilstrekkelig, men må suppleres og bygges gjennom kunnskap i befolkningen.

Oslo Arbeiderparti vil:

- At Norge bruker sin plass i FNs sikkerhetsråd aktivt til å fremme tiltak som styrker det multilaterale samarbeidet i etablerte internasjonale institusjoner, og til å få gjennom sosialdemokratisk utenrikspolitikk som freds- og forsoningsarbeid, likestilling, bærekraft og solidaritet.
- Norge må bidra i det pågående utviklingsarbeid innen FN, Verdensbanken og IMF, med mål om å styrke både effektiviteten og legitimiteten til arbeidet i disse organisasjonene
- Øke samarbeidet med nordiske og baltiske land, både gjennom Nordisk Råd, Nordisk Ministerråd, men også innad i FN, EU, OSSE, OECD, WHO, etc. Det nordiske forsvarssamarbeidet gjennom NORDEFECO 184 bør prioriteres høyt.
- Utforme prosesser for at FNs bærekraftsmål gjennomføres i Norge og virke for at de gjennomføres 186 internasjonalt.
- Arbeide for globale handelsavtaler og markedsadgang som tilrettelegger for økt eksport av norske råvarer og produkter.

En forutsetning for disse forhandlingene er at de foregår med fullt innsyn og representasjon fra den internasjonale fagbevegelsen.

- Støtte opp om arbeidet for at internasjonal handelspolitikk integreres tettere med klimapolitiske mål.
- Arbeide for internasjonale avtaler på digital skattlegging av store, globale teknologiselskaper i tråd med OECDs arbeid.
- At Norge skal være en aktiv pådriver for internasjonale skatteavtaler som blant annet skal bidra til å motvirke flernasjonale selskapers bruk av skatteparadis
- Øke kompetansenivået i befolkningen om beskyttelse mot cyberangrep

Nordområdene: Norges viktigste strategiske satsingsområde i utenriks- og forsvarspolitikken

Nordområdene er Norges viktigste fredsprosjekt, og vårt geostrategisk viktigste område. Men både dialogen og balansen med vår nabo i øst har blitt kraftig svekket siden 2013. Norge står i årene fremover overfor en ny sikkerhets-politisk situasjon. Ikke siden slutten av den kalde krigen har Norge og våre allierte stått overfor et slikt omfang av samtidige sikkerhetsutfordringer – mot staten, samfunnet og individet. Det er nødvendig å styrke vårt nasjonale forsvar for å møte utfordringene sammen med NATO og våre allierte. Vi ser at Russland rustet opp militært, øver mer i Nord, og uttaler seg tydelig konfronterende mot Norge. Det var nødvendig å reagere på dette, men det er også viktig at man også holder døra åpen for samarbeid der det fortsatt er mulig. Denne balansen har blitt forrykket de siste årene, der nødvendig fasthet ikke har blitt fulgt med tilsvarende styrking av dialog og kontakt på områder av felles interesse. Samtidig har både Kina og USA også økt interessen og fokuset mot

Arktis. Det er i Norges interesse at vi klarer å opprettholde fredelige forhold i Arktis.

Oslo Arbeiderparti vil:

- At Norge skal styrke sin rolle som brobygger mellom NATO og Russland i Arktis.
- At Norge skal opparbeide seg en posisjon som være en sentral aktør på alle viktige områder i Arktis, og vil arbeide for å styrke mellomfolkelig samarbeid gjennom Arktisk råd, Barentssamarbeidet og i andre regionale fora.
- Stå fast ved at vi er NATOs lyttepost i Arktis, og sikre den nødvendige balansen mellom avskrekking og beroligelse. Dette krever et sterkt forsvar som har Arktis som hovedoppgave, samt en effektiv nasjonal etterretningstjeneste.
- Kompensere for tapet av fregatten Helge Ingstad ved å styrke de gjenværende fregattene slik at de kan operere på et høyt operativt nivå og ivareta deres viktige oppgaver som myndighetshevdelse og overvåkning i havområdene i Nord.
- Øke bemanningen i forsvaret i alle forsvarsgrener

En atomvåpenfri verden

Atomvåpen er et masseødeleggelsesvåpen som med sin fortsatte eksistens setter hele menneskeheten i fare. Å fortsette å satse på kjernefysisk avskrekking er en akutt og uakseptabel trussel mot liv på jorda. Fremgang på nedrustningsfeltet avhenger av at vi bygger en sterk norm mot atomvåpen. Å ta avstand fra atomvåpen og kjernefysisk avskrekking er en forutsetning for fremdrift i samtaler om nedrustning og avspenning. Ved å fortsette å stå utenfor FNs atomvåpenforbud vil Norge bare bidra til å legitimere

atomvåpen som strategisk konsept. Arbeiderpartiet mener derfor at Norge bør bidra til å legge på atomvåpenmaktene gjennom å slutte seg til FNs atomvåpenforbud.

Oslo Arbeiderparti vil:

- At Norge skal signere FN-traktaten som forbyr atomvåpen, og i påvente av dette ønske den velkommen og delta som observatør på statspartsmøtene til atomforbudstraktaten.
- At Norge tar initiativ til samtaler om gjensidig og balansert nedrustning.

Demokrati og folkerett under press

Det er økt press på demokratiske rettigheter som ytringsfrihet, pressefrihet og kvinnerettigheter. LHBTI og andre minoritetsgrupper er under angrep i flere land. Vi ser også tegn på at politiske ledere og politisk utnevnte høyesteretts-dommere samler grepet, at mer makt samles på færre hender, parlamentarisk kontroll svekkes, og at det blir vanskeligere å bedrive åpen debatt eller opposisjonspolitikk mot sittende myndigheter. Polen og Ungarn er bare to eksempler på land som har utviklet seg i autoritær retning de siste årene. Utviklingen i Tyrkia bekymrer også. Etter kuppforsøket i Tyrkia 15. juli 2016 har regimet til Erdoğan beveget seg i en mer autoritær retning. Flere tusener er satt i fengsel uten lov og dom. Det gjelder pressefolk, aktivister og flere hundre politikere fra opposisjonen. Kina er et annet land som strammer grepet om sin befolkning gjennom massiv overvåkning, kontroll, og uakseptabel fremferd. Sikkerhetsloven og håndtering av opptøyene i Hongkong er ett eksempel, menneskerettighetssituasjonen for den muslimske folkegruppen, uighurene og andre minoriteter i

Xinjiang, er et annet alvorlig eksempel.

Menneskerettighetsorganisasjoner rapporterer om at uighurene utsettes for grove menneskerettighetsbrudd; mer enn en million uighurer skal være internert i fangeleirer, i det kineserne kaller «omskoleringsleire». Militærkuppet i Myanmar i februar satte den allerede skjøre demokratiseringsprosessen i landet kraftig tilbake. Situasjonen er ikke bare alvorlig innad i Myanmar, men er skadelig for hele ASEAN-regionen.

Oslo Arbeiderparti vil:

- At norske utenriksmyndigheter krever omgående løslatelse av de fengslede aktivistene og 272 opposisjonspolitikere i Tyrkia
- At Norge uttrykker sin bekymring over den autoritære utviklingen i Tyrkia, Polen og Ungarn i 274 internasjonale og bilaterale fora. Her kan artikkel 1 og 2 i NATO-traktaten benyttes for å understreke at medlemskap i NATO og EU forplikter opprettholdelse av fredelige og demokratiske samfunnsinstitusjoner og regelverk.
- At Norge fordømmer Kinas undertrykkelse og forfølgelse av den muslimske folkegruppen uighurene og andre minoriteter i Xinjiang, oppfordrer Kina om å stoppe med grove menneskerettighetsbrudd, samt gir tilgang til området til FN og andre observatører.
- Jobbe for at det offentlige avstår fra å kjøpe varer som er produsert ved å bryte folkeretten, og jobbe for internasjonale sanksjoner mot stater som systematisk bryter folkeretten.
- At Norge engasjerer seg i Myanmar i arbeidet for å få den viktige demokratiseringsprosessen i landet tilbake på sporet. Dette må kombineres med fortsatt oppmerksomhet omkring rohngia-folket og til et nødvendig rettsoppgjør etter de

uhyrlige overgrepene de har blitt utsatt for.

- At Norge erkjenner folkemordet på armenerne og vil arbeide aktivt for en slik internasjonal erkjennelse.

Bistand og utvikling

Norsk bistandspolitikk må adressere utfordringer som fattigdom og ulikhet, kvinnehelse og kvinnerettigheter, klima og energi, arbeid og rett til utdanning. I følge FN utgjør kvinner 8 av 10 av mennesker som er drevet på flukt på grunn av klimaendringer. Om vi skal lykkes med klimatilpasning og bekjempe fattigdom må vi sette kvinner fremst.

Klimatilpasning og arbeid for kvinners rettigheter går hånd i hånd. Mange steder i verden holdes kvinner fremdeles utenfor fullverdig deltakelse i samfunnet. Retten til utdanning, arbeid og det å bestemme over sin egen kropp er ikke gitt. Norge bør gå foran med å hjelpe fattige land med en rask og rettferdig omstilling til en sirkulær, bærekraftig og fornybar framtid. Gjennom å etablere "Energi for Utvikling" som en ny storsatsing innenfor bistanden, der både nordiske land og USA, UK og Tyskland kan være naturlige partnere. I tillegg bør Norge styrke og revitalisere regnskogsatsingen, fordi det er et område der vi siden Stoltenberg II har ledet an internasjonalt i et arbeid som har gitt gode resultater, og fordi det å stoppe og reversere tropisk avskoging er en forutsetning for å lykkes med både klimamålene og de andre bærekraftsmålene.

Oslo Arbeiderparti vil:

- At norsk utviklingspolitikk må innrettes mot å behandle årsakene framfor symptomene på fattigdom. Dette betyr å utfordre både internasjonale og nasjonale strukturer som gjør

at folk er fattige, slik som ulovlig kapitalflukt, gjeldskriser eller korrupsjon. Det betyr også at vi må jobbe langsiktig, koordinert og systematisk, både med myndigheter, lokalt sivilsamfunn og andre bistandsgivere, for å oppnå varige resultater som faktisk har en innvirkning på fattige mennesker liv.

- At norsk utviklingspolitikk også må innrettes mot de økende ulikhetene innad i land.
- At anstendig arbeid, skatt og sosiale, brede velferdsprogrammer som for eksempel barnetrygd bør få økt prioritet. Alle tre har en avgjørende rolle i en helhetlig og rettighetsbasert tilnærming til utvikling, og er dessuten områder som vil kunne ha en positiv effekt på nasjonale og lokale institusjoner og fordeling av makt og ressurser.
- At klima får en nøkkelrolle i bistandspolitikken. Dette må inkludere støtte til å møte klimaendringene som ofte rammer de fattige hardest og inkludere to storsatsinger som prioriteres politisk og budsjettmessig:
 1. Etablere "Energi for utvikling" for å støtte utviklingsland og fremvoksende økonomier i å etablere utviklingsfremmende, rene, fornybare og energieffektive energisystemer.
 2. Videreføre, revitalisere og styrke regnskogssatsingen.
- Øke den humanitære innsatsen i Jemen og gjøre landet til samarbeidsland for norsk bistand.
- Sikre faglige rettigheter og styrker fagbevegelsen i våre samarbeidsland gjennom bistandsarbeid

Kritikk av Israels ekspansjonspolitik

Siden 1967 har israelske myndigheter okkupert deler av Vestbredden i form av bosetninger og israelske bosettere. Okkupasjonen strider med artikkel 49 i den fjerde

Genevekonvensjonen. Til tross for dette bor det i dag mer enn 700 000 israelske bosettere på Vestbredden, og etter at Donald Trump ble president i USA har Israel intensivert sin ekspansjonspolitik. I høst kritiserte EU igjen Israel for å godkjenne byggingen av 2342 nye bosetninger på Vestbredden. Den norske regjeringens stillhet her er uakseptabel, og dette er et systematisk brudd på Norges tradisjon som forsvarer av det undertrykte palestinske folk.

Oslo Arbeiderparti vil:

- At Norge igjen må bli en sterk stemme for respekt av internasjonale lover og mot bygging av nye bosetninger i de okkuperte områdene.
- At Norge skal kritisere israelske myndigheter for godkjenningen av de 2342 nye bosettingsboligene på Vestbredden.
- At Norge skal kreve full stans i utbyggingen av nye bosetninger, og kreve at de eksisterende bosetningene flyttes fra Vestbredden.
- At Norge skal bruke relevante internasjonale fora for å ansvarliggjøre israelske myndigheter for brudd på Genevèkonvensjonen, som for eksempel ICC.
- Som leder for giverlandsgruppen AHLC må Norge kreve at Israel, som ett av de landene som har kommet lengst i vaksineringsen av egen befolkning, om omgående å inngå et nært samarbeid med de palestinske selvstyremyndighetene for at også de kan sørge for rask og effektiv vaksineringsen av den palestinske befolkningen.
- At Norge uttrykker sin klare forventning til Biden-administrasjonen i USA om at de må flytte sin ambassade ut av Jerusalem igjen.

En aktiv europapolitikk

Utviklingen i Europa har stor betydning for Norge. EUs omfattende satsinger på EUs Grønne Giv, en digital agenda samt på økt strategisk autonomi vil ha direkte betydning for Norge og påvirke rammebetingelsene for Norge på nesten alle felt, fra vareeksport til sikkerhetspolitikk. Den tydelige stemmen EU nå tar i globale fora på disse feltene sammenfaller i stor grad med norske interesser. EØS-avtalen har sterk støtte i Norge. For et lite land med en åpen økonomi, og med stor personmobilitet mellom Norge og andre EØS-land, er det svært viktig å opprettholde avtalen. Det er imidlertid viktig å bruke påvirkningsmuligheter i EU for opp for å bekjempe sosial dumping og forhindre arbeidslivskriminalitet.

Oslo Arbeiderparti vil:

- Videreutvikle og styrke det omfattende klimasamarbeidet med EU og koble oss nært opp til Europas klimaomstillingsprogram, «EUs grønne giv».
- Utrede om og i hvilken grad Norge bør få en sterkere tilknytning til det europeiske strafferettslige samarbeidet.
- Støtte opp under OECDs arbeid for en global digital skatt. Hvis ikke OECD oppnår enighet, bør Norge utvikle et eget, nasjonalt skatteregime for digitale storselskaper i tråd med Danmarks sosialdemokratiske regjering.
- Være en aktiv pådriver for EUs arbeid med en ny Digital Act - regulering av det digitale rom.
- Være en pådriver for å sikre et velfungerende, europeisk system for å gjenbruke avfall i tråd med sirkulære prinsipper.
- Ta aktiv del i utviklingen av et europeisk fornybart energisystem.

- Koordinere synspunkter og posisjoner med de andre nordiske og baltiske land, og jobbe tett for felles gjennomslag for nordisk politikk i EU.

Økt internasjonal satsing på likestilling og kvinners rettigheter

Likestilling og styrking av kvinners rettigheter er avgjørende for å redusere fattigdom og å skape fred og utvikling. Arbeiderpartiet vil øke satsingen på internasjonalt likestillingsarbeid, og støtte sivilsamfunnsaktører. Feminisme skal være en tydelig pilar i norsk utenriks- og utviklingspolitikk, og fremveksten av diskriminerende og antidemokratiske strømninger verden over er en trussel. Norge skal jobbe mot alle former for diskriminering. Økt deltagelse og økonomisk selvstendighet gir verdens kvinner større trygghet og muligheter. Norge skal bidra til at flere av verdens kvinner sysselsettes og kan forsørge seg selv. Retten til seksuell og reprodutiv helse er truet i mange land, og liv og helse settes i fare. Norge skal være en aktiv pådriver for å bekjempe vold mot kvinner og jenter, seksuell trakassering alle former for seksuell vold i krig og konflikt, og ta en ledende rolle i arbeidet mot avskaffelse av vold og trakassering på arbeidsplassen. Norge skal bruke setet i FNs Sikkerhetsråd i 2021-2022 til aktivt til å fremme likestilling og kvinners og jenters rettigheter. Kvinner er viktig i fred- og sikkerhetsarbeid, og skal sikres større deltagelse og involvering. Koronapandemien viser hvor viktig internasjonalt samarbeid er for global helse, og Norge må fortsette å støtte global helsesatsing, og ikke kun som bistand. Mangel på tilgang til vann, såpe og sanitære forhold truer liv og helse, og vaksinasjonsprogrammer stoppes. Fra før er kvinner og barn hardest rammet av fattigdom, og de rammes også hardest av

pandemien. Krisen fører til reversert likestilling i mange land. Flertallet av verdens helsearbeidere er kvinner. De står i frontlinjen, ofte uten nødvendig utstyr for beskyttelse mot smitte. Kvinner er overrepresentert i sektorer som er utsatt for nedstengning, mange i uformell sektor, hvor det ikke finnes sosial beskyttelse ved sykdom eller bortfall av inntekt. Kvinner er svakere tilknyttet arbeidslivet, og blir derfor også hardere rammet økonomisk. Kvinnens ubetalte omsorgsarbeid øker også. FN melder om urovekkende utviklingstrekk som økt risiko for at jenter og kvinner blir utnyttet, utsatt for kjønnsrelatert vold, vold i nære relasjoner, barneekteskap og menneskehandel. Norge er en sentral bistandsaktør i global sammenheng.

Oslo Arbeiderparti vil:

- Øke innsatsen i globalt likestillingsarbeid og jobbe mot alle former for diskriminering
- At feminisme skal være en tydelig pilar i norsk utenriks- og utviklingspolitikk
- Gjennom forsterkede og nye allianser øke støtten til organisasjoner og sivilsamfunnsaktører som jobber med kvinners seksuelle og reproduktive helse og rettigheter (SRHR) og mødre helse
- Fremme global iverksettelse av FNs sikkerhetsrådsresolusjon 1325 om kvinner, fred og sikkerhet, og i større grad involvere sivilsamfunnet, og også tenåringsjenter.
- Øke kvinners deltagelse og representasjon i fredsprosesser, internasjonale fredsforhandlinger og i FNs fredsbevarende styrker.
- Norge skal ta initiativ til og støtte internasjonale tiltak som reduserer kjønnsbasert vold

- Fremme seksuelle minoriteters rettigheter internasjonalt
- At Norge skal satse på utdanning, og bidra til at jenter som har falt ut av skolen på grunn av pandemien returnerer til skolebenken
- Øke satsing på sysselsetting av verdens kvinner
- Styrke WHO for å sikre en global respons på felles trusler og utfordringer for helse.
- Støtte tiltak som beskytter mennesker som står i frontlinjen for bekjempelse i pandemien
- At Norge ratifiserer ILO-konvensjon 190 om avskaffelse av vold og trakassering i arbeidslivet og er en pådriver for at andre land ratifiserer ILO-konvensjon 190
- Utøve eierskap i statseide selskaper ved å sette høyere krav om økt andel kvinner i internasjonale stillinger og stille tydelige likestillingskrav ved tildeling av økonomiske midler til partnere og frivillige organisasjoner
- Jobbe for at norske heleide og deleide statlige selskaper som har sin virksomhet internasjonalt tilbyr seks måneder lønnet fødselspermisjon i land der dette ikke er rettighetsfestet.